

Oponentský posudek

disertační práce Mgr. Martina Šochmana

Praha jako evropská operní křižovatka poloviny 19. století se zvláštním ohledem na osobnost J. F. Kittla

vedoucí práce: prof. PhDr. Marta Ottlová

FF UK v Praze

Ústav hudební vědy

Praha 2018

rozsah práce: 123 s.

Autor disertace Martin Šochman se zaměřil na jeden z nejvýznamnějších hudebních druhů 19. století (operu) a zároveň na centrum českých zemí (Prahu). Přesto hned v úvodu své práce správně konstatuje značnou neprobádanost, která je s tímto tématem spojena a která se týká obzvláště první poloviny tohoto století. Cíl, který si Šochman vytkl, je ukázat Prahu poloviny 19. století jako evropskou operní křižovatku, jako součást evropské sítě (míněno jak z hlediska v té době stále více internacionálního repertoáru, tak z hlediska vlastní produkce domácích skladatelů). Činí tak osobitou a řekněme rovnou že produktivní formou dramaturgické analýzy čtyř vybraných operních děl: tří oper Johanna Friedricha Kittla a Dessauerovy opery Lidwinna.

Prameny k analyzovaným dílům Šochman zná, uvádí je, ale vědomě se nevydává na cestu důkladnějšího hudebněhistorického a pramenného zkoumání. Pracuje s metaforami křižovatky, sítě a záměrně volí hermeneutický přístup k tématu. Ve svém výkladu vychází z širokého muzikologického i nemuzikologického diskursu a mj. i tímto se mu daří Prahu zapojit do sítě významných a nepominutelných evropských měst. Z hlediska metody Šochman volí oživující postup, jehož principy sám popisuje v Závěru své práce (107); nezačíná úvodními kapitolami typu stav bádání, nepopisuje nejprve širší kontext, svými analýzami vstupuje rovnou in medias res a konkrétní dílo tak pojímá „jako odraz obecnějších tendencí, jež jsou prismatickým zrcadlem tohoto díla ozřejmeny.“

Další konkrétní nástroje tohoto přístupu už Šochman explicitně nepopisuje, ale používá je. Asi nejvýraznější z nich se týká (paradoxně spíše minimalistické) obrazové dokumentace. Přímo do textu disertace Šochman rozmístil několik malých obrázků (portréty, divadelní cedule atp.), které průběžně očísloval (1–13) a opatřil popiskami. Ve skutečnosti se však nejedná o popisky, nýbrž o jiný typ textu. Nejenže jsou tyto „popisky“ už na první pohled o dost rozsáhlejší, než je obvyklé, ale především se k obrázku vztahují spíše jako k titulku nebo lépe řečeno k tématu, které je pak stručně pojednáno formou jakéhosi hesla. Tyto texty k obrázkům často shrnují vybrané téma, které bylo již pojednáno na jednom či více místech hlavního textu analýzy. Někdy se však v těchto „heslech“ vyskytne i jinde nepojednané téma (obr. 10, Smetana). Vložené obrázky tak nejsou jen oživující ilustrací k výkladu. Díky svým „nepopiskovým popiskám“ se stávají okénkem, jímž můžeme nahlédnout další souvislosti. Skrze ně si můžeme velmi jednoduše, přitom efektivně a rychle (formou prostřihu) uvědomit kontext. Podobně Šochman postupuje i u několika vybraných notových příkladů. Přivítal bych, kdyby podobně nenásilnou, nápaditou a funkční formou autor vpravil do textu alespoň některé základní údaje k analyzovaným dílům (historie vzniku atp.), které v textu trochu postrádám a myslím, že by hermeneutickému založení textu nijak neuškodily.

Je dobře, že v Šochmanově disertaci převažují nápady nad pečlivostí, je dobře, že tomu není naopak. Přesto se nelze úplně spokojit s řadou nedostatků od všudypřítomných překlepů po horší prohřešky. Jestliže v první polovině práce četbu ruší v podstatě jen velmi čtené (někdy našťestí i vtipné) překlepy (letimotiv, s. 45) a méně vtipné neupravené pádové koncovky, v druhé polovině přibývají další nepozornosti: např. v celé páté kapitole se nezábavně prostřídávají tvary jmen u postav (Guasto-Quasto, Lerange-Legrange) a pak už se začínají dokonce opakovat věty, resp. sdělení: např. o Smetanově barokní stylizaci husitského chorálu na s. 72 a vzápětí na s. 74, podobně Hanslick o Dessauerovi na s. 81 a znovu (byť zkráceně) na s. 101. To už není záměrné opakování téhož v jiném kontextu.

Všechny tyto nedostatky by spravilo jedno důkladné pročtení práce z hlediska redakčního. Necht' jsou tyto výtky autorovi další pobídkou ke zveřejnění textu v dopracované knižní podobě. Tu by si totiž Šochmanova práce zasloužila. Je rozsahem nevelká, o to více však upoutá kvalitou a invencí.

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji přijmout k obhajobě a předběžně klasifikuji jako *prospěl*.

PhDr. Jan Kachlík, Ph.D.

V Praze 4. února 2019